

УДК 336.71(477)

ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ольга Гладчук; Максим Марич

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Чернівці, Україна*

Резюме. Присвячено розгляду поточних тенденцій функціонування державних банків в Україні. Визначено основні внутрішні та зовнішні проблеми, з якими зіткнулися українські банківські установи, в тому числі й державні, з початком широкомасштабного вторгнення та військовою агресією. Описано націоналізацію та ліквідацію прибутково працюючих в Україні банків (зокрема АТ «Альфа-Банк»), вперше здійснену через політичні фактори, зумовлені війною. Власники таких банків були громадянами країни-агресора, перебували під санкціями та могли негативно впливати на стабільність українського банківського сектора. Наведено стратегічні цілі діяльності державних банків у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. Проаналізовано основні показники роботи державних банків за останній час. Зауважено, що державні банки залучають більше половини всіх вкладів клієнтів банківського сектора країни, проте переважну частину своїх активів вони інвестують у державні цінні папери, мінімізуючи таким чином ризики власних активних операцій та допомагають фінансувати бюджетні проєкти держави. Державні банки є лідерами в упровадженні державних пільгових програм, зокрема «Доступні кредити 5–7–9» та «ЄОселя», які допомагають відновити кредитно-інвестиційне фінансування процесів економічного розвитку. Визначено частку, яку займають державні банки в банківському секторі країни за різними напрямками своєї діяльності. Описано можливості та потенційний вклад державних банків у повоєнне відновлення української економіки. Саме державні банки, які є лідерами на ринку банківських послуг в Україні, надають можливість органам державної влади у надзвичайно складних умовах війни швидко реагувати та впроваджувати необхідні зміни в роботу банківського сектора, з метою його стабілізації та впливу на динаміку грошово-кредитної політики в країні. Українські державні банки працюють за універсальною моделлю бізнесу та охоплюють обслуговування клієнтів усіх сегментів ринку, проте потенційно вони повинні стати державними банками розвитку, які сприятимуть економічному зростанню та сталому розвитку нашої країни.

Ключові слова: банк, державний банк, банківський сектор, банківська система, банківська діяльність, фінансова стабільність.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.05.099

Отримано 18.08.2023

UDC 336.71(477)

FUNCTIONING TRENDS OF THE STATE BANKS OF UKRAINE IN THE CURRENT CONDITIONS

Olha Hladchuk; Maksym Marych

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

Summary. This article is devoted to the consideration of current trends in the functioning of state-owned banks in Ukraine. The main internal and external problems faced by Ukrainian banking institutions, including state ones, with the beginning of a large-scale invasion and military aggression, are identified. The nationalization and liquidation of banks operating profitably in Ukraine (in particular Alfa-Bank JSC), which was carried out for the first time due to political factors caused by the war, is described. The owners of such banks were citizens of the aggressor country, were under sanctions and could negatively affect the stability of the Ukrainian banking

sector. The strategic goals of state banks during the period of martial law and post-war economic recovery are given. The main performance indicators of state-owned banks have been analyzed for the last time. It is noted that state banks attract more than half of all deposits from clients of the country's banking sector, but they invest the majority of their assets in state securities, thus minimizing the risks of their own active operations and helping to finance state budget projects. State banks are leaders in the implementation of state preferential programs, in particular, «Affordable loans 5–7–9%» and «eOselya», which help restore credit and investment financing of economic development processes. The share of state banks in the country's banking sector in various areas of their activity has been determined. The possibilities and potential contribution of state-owned banks to the post-war recovery of the Ukrainian economy are described. It is the state banks that are the leaders in the market of banking services in Ukraine, which enable the state authorities in the extremely difficult conditions of the war to react quickly and implement the necessary changes in the work of the banking sector, with the aim of stabilizing it and influencing the dynamics of monetary policy in the country. Ukrainian state banks work according to a universal business model and cover customer service of all market segments, but potentially they should become state development banks that will contribute to economic growth and sustainable development of our country.

Key words: bank, state bank, banking sector, banking system, banking activity, financial stability.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.05.099

Received 18.08.2023

Постановка проблеми. Українська банківська система вдало подолавши зовнішні ризики, викликані світовою пандемією коронавірусу в 2020–2021 роках, зіткнулася з новими величезними загрозами у 2022 році пов'язаними із широкомасштабним вторгненням РФ в Україну. Діяльність українських державних банків відображає панівні тренди у банківському секторі і певною мірою їх формує, впливаючи на стан банківської системи та функціонування грошово-кредитної системи нашої країни загалом. Саме на державні банки, особливо в умовах війни, покладається місія активної участі в забезпеченні фінансової стабільності країни, підтриманні банківського сектора, забезпеченні фінансування підприємств критичної інфраструктури та пріоритетних галузей економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи значний вплив державних банків на динаміку економічних процесів у країні, теоретичні та практичні аспекти їх діяльності досліджують багато науковців. Зокрема, серед українських учених, які займалися дослідженням проблематики діяльності державних банків, варто виокремити праці Бортнікова Г. П., Дробязко А. О., Дубогриза Є., Касич А. О., Любіч О. О., Огородник В. В., Підкуйко О. О., Пишного А. Г. та інших. Огородник В. В. системно дослідила особливості функціонування та розвиток банків з державною участю в Україні [1]. Пишний А. Г. детально досліджував правовий статус державних банків в Україні [2]. Касич А. О. та Підкуйко О. О. охарактеризували особливості функціонування державних банків та їх вплив на розвиток національної економіки [3]. Дубогриз Є. привертая увагу суспільства до проблем державних банків та ефективності витрат коштів платників податків на фінансування цих банків [4]. Любіч О. О., Бортнікова Г. П. та Дробязко А. О. порівнювали роль державних банків в економіці країн Східної Європи та України [5]. Аналітичні звіти банків та нормативні положення НБУ також містять багато інформації, потрібної для здійснення подальших досліджень.

Однак, враховуючи сучасні умови воєнного стану та нестабільність економічної ситуації в Україні, новітні глобальні виклики, які виникають у банківському секторі, зростає необхідність дослідження особливостей сучасного стану функціонування державних банків в Україні.

Мета статті – охарактеризувати основні тенденції діяльності державних банків, які сформувалися під впливом умов воєнного стану в Україні, задля визначення можливостей подальшого розвитку та їх ролі у післявоєнному відновленні країни.

Постановка завдання. Першочерговими завданнями, які допомагають досягти вказаної мети, є: описати основні проблеми, з якими зіткнулися державні банки на даний час; охарактеризувати процеси націоналізації та ліквідації банків, які відбуваються в

умовах воєнного стану; проаналізувати частку, яку займають державні банки у різних сферах діяльності банківських установ на ринку країни; описати можливості державних банків у майбутньому післявоєнному відновленні економіки.

Виклад основного матеріалу. Війна загострила багато проблем для українських банків на різних рівнях їх функціонування. Майже всі діючі українські банки втратили значну кількість своїх функціональних підрозділів на тимчасово окупованих територіях, частина банківського майна взагалі знищена, що погіршило сформовану банками ресурсну базу та можливості здійснення операцій у подальшому. Постійні повітряні тривоги, відсутність електроенергії не дають змоги у достатньому обсязі обслуговувати банкам клієнтів у своїх відділеннях. Проте банки продовжують активно розвивати якість і асортимент своїх дистанційних послуг, мінімізуючи потреби клієнтів відвідувати відділення банків.

Окрім проблем, які з'явилися у діяльності самих банків, вони стикаються і з проблемами, які, виникаючи у клієнтів, погіршують стан їх співпраці. Якщо банки, по своїй економічній природі, пристосовані ефективно долати різного роду ризикові ситуації, то більшість їх клієнтів – ні. Багато українських суб'єктів господарювання в умовах війни втратили взагалі свій бізнес або ж значно скоротили можливості збуту власної продукції. Через вплив величезної кількості робочої сили закордон та мобілізацію критично зменшилися обсяги трудових ресурсів в українських підприємств; відключення електроенергії, тривоги та обстріли не дають можливості їм нормально функціонувати. У результаті за 2022 рік згідно з даними офіційної статистики відбулося скорочення на чверть реального ВВП та падіння реальних доходів економічних суб'єктів, що негативно впливає на їх можливості погашення раніше отриманих від банків кредитів, залучення нових депозитних ресурсів у банки, формування адекватних грошових потоків на банківських рахунках тощо.

Проблеми відновлення довіри до української банківської системи знову стали актуальними у зв'язку з неможливістю формування будь-яких прогнозів на майбутнє, у тому числі економічної ситуації в країні. Однак своєчасні дії НБУ й стабільна робота державних банків допомогли стабілізувати початкову паніку і вже до кінця року відновити незначне зростання депозитних ресурсів у банківських установах України.

Саме в таких складних умовах діяльність державних банків відіграє ключову роль для стабілізації усього банківського сектора України, оскільки забезпечує задоволення інтересів не окремих приватних власників, а держави загалом. Рівень довіри клієнтів до державних банків у кризових умовах значно вищий, ніж до банків з приватним капіталом, оскільки клієнти усвідомлюють, що ризики банкрутства у державних банків суттєво нижчі. Саме державні банки реалізують політику держави в банківському секторі, мають можливість здійснювати різноманітні програми задля економічного розвитку та стабілізації економічної ситуації в країні (зокрема державні програми пільгового кредитування «Доступні кредити 5–7–9», «ЄОселя»), а також частково залучати ресурси для фінансування військових потреб.

Станом на завершення першого півріччя 2023 року в Україні кількість діючих банків складала 65, з них 29 банків – з іноземним капіталом, у тому числі 21 банк – зі стовідсотковим іноземним капіталом. При цьому функціонує 5 державних банків, а Уряд України контролює понад 50% активів банківської системи країни. У 2023 році в групі державних банків України відбулося значне поповнення, до АТ «Державний ощадний банк України», АТ КБ «Приватбанк», АТ «Державний експортно-імпортний банк України», ПАТ АБ «Укргазбанк» приєднався АТ «Сенс Банк» (колишнє АТ «Альфа-Банк»), а також в процесі націоналізації (або з часом ліквідації) перебуває АТ «Перший інвестиційний банк». За даними НБУ, основною причиною націоналізації АТ «Альфа-Банк» стало перебування під санкціями власників банку громадян рф. «Визнання Національним

банком їх ділової репутації небездоганною та заборона використання ними права голосу за належними частками в капіталі банку є наслідком їх власних дій/бездіяльності» [6]. Задля забезпечення інтересів вкладників та інших кредиторів банку Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про націоналізацію цього банку, що стало першим випадком націоналізації банку через політичні чинники.

Стратегічними цілями діяльності державних банків у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки, за рішенням Міністерства фінансів є:

- «забезпечення фінансового підтримання пріоритетних галузей економіки та підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури;
- доступність надання банківських послуг для забезпечення захисту прав споживачів, зокрема в рамках соціального захисту населення за умови відсутності фізичної загрози працівникам банку;
- створення умов для швидкого відновлення надання банківських послуг у повному обсязі та забезпечення функціональності й безперервності роботи банків державного сектора;
- створення, налагодження та підтримання функціонування ефективної системи фізичної безпеки, безпеки операційних систем, зокрема з використанням хмарних рішень, та кібербезпеки;
- безперебійна ефективна робота керівників банку для забезпечення прийняття необхідних управлінських рішень;
- збереження фінансової стійкості банку, виявлення можливих загроз такій стійкості, а також оперативне реагування на загрози фінансової стійкості та/або їх уникнення» [7].

За результатами діяльності державних банків у 2022 році та першій половині 2023 року варто зауважити, що більшості визначених НБУ стратегічних цілей у своїй роботі вони дотримуються. Звичайно, що важко кількісно визначити вплив та результативність роботи державних банків у різних сферах їх діяльності за умов війни, однак розглянемо головні кількісні показники діяльності державних банків України у 2022 році в Таблиці 1.

Таблиця 1. Основні показники діяльності державних банків в Україні у 2022 році

Показник/Банк	Ощадбанк	Приватбанк	Укрексімбанк	Укргазбанк	Загалом по банківській системі
Власний капітал (млн грн.)	22 182	57 789	2 035	6 916	215 840
Статутний капітал (млн грн.)	49 724	206 060	45 570	13 837	407 021
Зобов'язання (млн грн.)	247 093	482 807	232 130	124 730	2 135 838
Обсяг залучених депозитів (млн грн.)	233 940	471 970	177 147	112 779	1 882 411
Кошти суб'єктів господарювання (млн грн.)	65 303	131 031	93 213	80 641	889 526
Кошти фізичних осіб (млн грн.)	168 637	340 332	32 880	32 138	933 240
Активи (млн грн.)	269 274	540 596	234 165	131 646	2 351 678
Обсяг виданих кредитів (млн грн.)	83 216	68 084	82 430	64 759	1 036 213
Вкладення в цінні папери та довготермінові інвестиції (млн грн.)	143 399	239 752	62 487	23 217	1 022 658
Фінансовий результат (млн грн.)	638	30 198	-7 715	-4 715	21 921
Кількість відділень (од.)	1182	1210	29	217	5336

Джерело: сформовано авторами за даними [8; 9; 10; 11; 13].

Як бачимо, державні банки займають переважну частку в національній банківській системі. Така ситуація зумовлює посилення ринкової значущості системно важливих державних банків і ускладнює умови функціонування для приватних банків.

Лідером серед банків за обсягом сформованого капіталу, залучених депозитів, отриманим прибутком та кількістю відділень у 2022 році стало АТ КБ «Приватбанк». Основні показники діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022 році майже вдвічі менші, ніж у АТ КБ «Приватбанк», а обсяг отриманого прибутку менший у 47 разів.

Частка сукупного статутного капіталу державних банків у 2022 році склала 77,4% сформованого статутного капіталу усіх українських банків, а власного капіталу – 41,2%. Тобто накопичений непокритий збиток державних банків за попередні роки є доволі значним та спричинив потребу суттєвого дофінансування статутних капіталів державних банків заради стабілізації їх роботи в минулих роках.

Загальний обсяг зобов'язань державних банків у 2022 році складав майже 1100 млрд грн., тобто 50,9% від сукупних зобов'язань усіх українських банків. Відповідно й залучені державними банками депозити у 2022 році склали 52,9% сукупних депозитів усіх банків України. При чому в АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Ощадбанк» у 2,5–3 рази переважають депозити населення, а от у АТ «Укрексімбанк» і ПАТ АБ «Укргазбанк» також у 2,5–3 рази, але переважають кошти юридичних осіб. Така ситуація демонструє розподіл впливу державних банків на різних сегментах ринку та їх певну спеціалізацію.

Загальний обсяг активів державних банків у 2022 році складав приблизно 1200 млрд грн., тобто майже половину загальних активів усього банківського сектора країни. Проте обсяг наданих ними клієнтам кредитів сягав лише 298 млрд грн., що складало 28,8% від загальної суми кредитування українських банків. Зокрема АТ «Приватбанк» у 2022 році до структури своїх активів залучив депозитні сертифікати НБУ більш ніж на 100 млрд грн. під 23% річних, а кредити, надані клієнтам, склали лише 68 млрд грн.

Вкладення в державні цінні папери державних банків у 2022 році склали 469 млрд грн. Тобто 45,8% від загального обсягу вкладень усіх українських банків у державні цінні папери. На даний час державні банки в 1,6 рази більше інвестують у цінні папери держави, ніж надають клієнтам кредитів. Варто уточнити, що вкладення в державні цінні папери переважають кредитування в АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Ощадбанк» у 1,7–3,5 рази, а в АТ «Укрексімбанк» і ПАТ АБ «Укргазбанк» все ж переважна частина активів спрямована на кредитування своїх клієнтів.

Отже, за офіційними даними НБУ у 2022 році, закумулювавши в статутні капітали державних банків більше 77% коштів сектора, вони залучили 53% вкладів усього банківського сектора, а ось прокредитували клієнтів лише на 29% від загального обсягу кредитування усіх банків. Зате 46% вкладень у державні цінні папери були здійснені саме державними банками. На даний час ми спостерігаємо досить суперечливі тенденції у функціонуванні українських державних банків.

Від надмірного впливу органів державної влади на діяльність державних банків може виникнути загроза погіршення конкурентного середовища на ринку банківських послуг, неадекватність результатів роботи певного державного банку, маніпулювання рухом кредитних чи інвестиційних коштів тощо [2].

У 2023 році АТ «Сенс Банк» було націоналізовано в результаті політичних факторів, спричинених війною, що призвело до подальшого зростання частки власності держави у банківському секторі. Активи АТ «Сенс Банк» на даний час складають 77,1 млрд грн., зобов'язання – 69, млрд грн., капітал – 7,6 млрд грн., а прибуток за перше півріччя 2023 року – 1,4 млрд грн. Уперше в новій історії українського банківництва націоналізовано прибутково функціонуючий банк. Він має широку мережу працюючих філій та відділень (153 од.) в Україні [12].

Отож, у першому півріччі 2023 року активи державних банків продовжили зростати до 1,3 млрд грн. і склали 53,3% активів банківського сектора країни. Зрозуміло, що для звичайних конкурентних умов ринкової економіки така ситуація була

б неприпустимою, однак у складних економічних умовах широкомасштабної військової агресії саме сильна позиція державних банків може не лише відновити й стабілізувати роботу банківського сектора, а й полегшує реалізацію різноманітних державних програм фінансового підтримання, певним чином стабілізуючи кризовий стан економіки та в майбутньому дасть поштовх до повоєнної розбудови країни.

«Менеджери державних банків мають менше стимулів до підвищення прибутковості, ніж менеджери приватних банків, через впевненість, що держава в разі необхідності надасть підтримку за рахунок коштів платників податків. У результаті державні банки – тягар для Державного бюджету. На фінансування їхніх потреб держава вже витратила понад 370 млрд грн., або понад 21 млрд дол. США, та продовжуватиме додатково витратити близько 17 млрд грн. щороку» [4].

Загальновідомо, що у періоди фінансово-економічних криз роль держави зростає, вона глибше проникає в економічні процеси, розширюється державний сектор, посилюється державне регулювання економіки. Банківський сектор в Україні суттєво контролюється державою, у кредитуванні економіки обтяжений значним обсягом поганих активів у кредитному портфелі, а тому для державних банків одним з ключових завдань є очищення балансів від непрацюючих активів шляхом їх списання та формування резервів. Водночас, у сучасних невизначених умовах розвитку економіки активні операції державних банків перемістились у сектор кредитування практично безризикових державних боргових зобов'язань. Таким чином, банківський ресурс переміщується з реальної економіки на підтримання публічних фінансів, тобто бюджетних програм держави [14]. Варто відзначити, що саме державні банки домінують у цих процесах.

Державні банки, на даний час, мають достатній запас ресурсів, вони спроможні, навіть з урахуванням ризиків, збільшити наявний кредитний портфель на 20–30%, але з огляду на негативний досвід попередніх криз, більш жорсткі вимоги НБУ (зокрема щодо резервування та стрес-тестування банків), їм спокійніше вкладати в облігації держави, ніж у кредитні бізнес-проекти.

Після завершення війни державним банкам варто спрямовувати більше фінансових ресурсів у регіони, сектори та клієнтів, які матимуть найбільшу потребу чи найвищий рівень потенційної віддачі; підтримувати визначену стратегію розвитку національної економіки; забезпечувати пріоритетність результатів розвитку над прибутковістю. Однак з поступовим відновленням української економіки державі потрібно буде зменшувати частку своєї власності в банківському секторі, зосереджуючись на фінансуванні соціально важливих і малоприбуткових, інфраструктурних, інноваційних проектів.

Висновки. Державні банки займають лідируючі позиції на ринку банківських послуг в Україні, що дає змогу державі у надзвичайно складних умовах війни швидко реагувати та впроваджувати необхідні зміни в роботу банківського сектора з метою його стабілізації та впливу на динаміку грошово-кредитної політики. Українські державні банки працюють за універсальною моделлю бізнесу та охоплюють обслуговування клієнтів усіх сегментів ринку. Залучаючи більше половини всіх вкладів клієнтів банківського сектора, державні банки спрямовують свої ресурси переважно на купівлю державних облігацій, що певним чином зменшує кредитні ризики банків, а, відповідно, і необхідність відволікання коштів у резерви, а також сприяє збільшенню фінансування бюджетних програм. У таких умовах кредитні проекти клієнтів залишаються без достатнього фінансування, проте державні банки лідирують у державних пільгових кредитних програмах («Доступні кредити 5–7–9», «єОселя»).

Саме державні банки на даний час є надійною опорою банківської системи України та у повоєнному майбутньому матимуть змогу активно фінансувати розбудову економіки країни. Звичайно, при стабілізації економіко-політичної ситуації в країні

державі необхідно буде зменшувати свій вплив на банківський сектор, перепродати деякі державні банки надійним приватним інвесторам, зосереджуючись на фінансуванні малоприбуткових, соціально важливих, інфраструктурних та інноваційних проєктів. Таким чином, державні банки потенційно повинні стати державними банками розвитку, які сприятимуть економічному зростанню і сталому розвитку нашої країни.

Conclusions. State banks occupy leading positions in the market of banking services in Ukraine, which enables the state to react quickly in the extremely difficult conditions of the war and implement the necessary changes in the work of the banking sector to stabilize it and influence the dynamics of monetary policy in the country. Ukrainian state banks work according to a universal business model and cover customer service of all market segments. Attracting more than half of all deposits from customers of the banking sector, state banks mainly direct their resources to the purchase of government bonds, which in a certain way reduces the credit risks of banks, and accordingly, the need to divert funds to reserves, and also contributes to increasing the financing of budget programs. In such conditions, credit projects of clients remain without sufficient funding, but state banks are leading in state preferential programs («Affordable loans 5–7–9%», «Oselya»).

It is the state banks that are currently a reliable pillar of the banking system of Ukraine and in the post-war future will be able to actively finance the development of the country's economy. Of course, when the economic and political situation in the country stabilizes, the state will need to reduce its influence on the banking sector, resell some state banks to reliable private investors, focusing on financing low-profit, socially important, infrastructural and innovative projects. Thus, state banks should potentially become state development banks that will contribute to economic growth and the sustainable development of our country.

Список використаних джерел

1. Огородник В. В. Функціонування та розвиток банків з державною участю в Україні: дис. ... док. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2019. 522 с.
2. Пишний А. Г. Правовий статус державних банків в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2008. 225 с.
3. Касич А. О., Підкуйко О. О., Коротенкова І. М. Роль державних банків у розвитку національної економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2020. №4. С. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.4.35>
4. Дубогриз Є. Державні банки: Валіза без ручки. CASE Україна. Київ. 2021 р. URL: https://cost.ua/content/uploads/sites/2/2021/12/CASE_zvit_derzh_banky_5.pdf (дата звернення: 12.08.2023).
5. Любіч О. О., Бортніков Г. П., Дробязко А. О. Порівняльний аналіз ролі державних банків в економіці країн Східної Європи та України. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2020. No. 1 (32). С. 57–64. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.4.35>
6. Про виведення з ринку системно важливого банку Акціонерного Товариства «СЕНС БАНК»: Рішення Правління Національного банку України від 20 липня 2023 року № 248-рш / НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_20072023_248-rsh (дата звернення: 10.08.2023).
7. Основні (стратегічні) напрями діяльності банків державного сектору на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки / Міністерство фінансів України. 2022. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D0%9D%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC.pdf> (дата звернення: 08.08.2023).
8. Фінансова звітність АТ «Державний ощадний банк України» за 2022 рік. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist> (дата звернення: 06.08.2023).
9. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2022 рік. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 06.08.2023).
10. Фінансова звітність АТ «Державний експортно-імпорتنний банк України» за 2022 рік. Офіційний сайт АТ «Укресімбанк». URL: <https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/financial-report/2022-gik.html> (дата звернення: 06.08.2023).
11. Фінансова звітність ПАТ АБ «Укргазбанк» за 2022 рік. Офіційний сайт ПАТ АБ «Укргазбанк». URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/22%20UGB%20-%20UKR_IFRS_FINAL.pdf (дата звернення: 06.08.2023).
12. АТ «Сенс Банк». Основні показники банку. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/institutions/23494714> (дата звернення: 10.08.2023).

13. Основні показники діяльності банків. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1> (дата звернення: 10.08.2023).
14. Гладчук О. М., Нікіфоров П. С. Державні банки у фінансуванні реальної економіки України: суперечливі тенденції. Дослідження та оптимізація економічних процесів: праці XVIII-ої Міжнар. наук.-практ. конф. «Оптимум – 2021», (7–9 грудня 2021 р.): 2021. С. 218–220.

References

1. Ohorodnyk V. V. (2019). *Funkcionuvannya ta rozvytok bankiv z derzhavnoju uchastju v Ukraini* [Functioning and Development of State-owned Banks in Ukraine] (Thesis for a Doctor Degree in Economics). Kyiv: Banking University.
2. Pyshnyi A. H. (2008). *Pravovyi status derzhavnykh bankiv v Ukraini* [Legal status of state banks in Ukraine] (PhD Thesis). Kyiv: Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine.
3. Kasych A. O., Pidkuiko O. O., Korotenkova I. M. (2020). *Rol derzhavnykh bankiv u rozvytku natsionalnoi ekonomiky* [The role of state banks in development national economy]. *Investments: practice and experience*. No. 4. P. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.4.35>
4. Dubohryz Ye. (2021). *Derzhavni banky: Valiza bez ruchky* [State banks: A suitcase without a handle]. *CASE Ukraina* [CASE Ukraine]. URL: https://cost.ua/content/uploads/sites/2/2021/12/CASE_zvit_derzh_banky_5.pdf (accessed: 12 August 2023).
5. Liubich O. O., Bortnikov H. P., Drobiazko A. O. (2020). *Porivnialnyi analiz roli derzhavnykh bankiv v ekonomitsi krain Skhidnoi Yevropy ta Ukrainy* [Comparative analysis of state-owned banks' role in the economy of Eastern Europe countries and Ukraine]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. Vol. 1. No. 32. P. 57–64. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcapt.v1i32.200286>
6. National Bank of Ukraine (2023). *Pro vyvedennia z rynku systemno vazhlyvoho banku Aktsionerного Товариства “SENS BANK”* [About the withdrawal from the market of the systemically important bank “SENS BANK”]. National Bank of Ukraine. No. 248-rsh. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_20072023_248-rsh (accessed: 10 August 2023).
7. Ministry of Finance of Ukraine (2022). *Osnovni (strategichni) napriamy diialnosti bankiv derzhavnoho sektoru na period dii voiennoho stanu ta pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky* [The main (strategic) areas of activity of public sector banks during the period of martial law and post-war economic recovery]. Ministry of Finance of Ukraine. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D0%9D%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC.pdf> (accessed: 08 August 2023).
8. *Finansova zvitnist AT “Derzhavnyi oshchadnyi bank Ukrainy” za 2022 rik.* [Financial statements of JSC “State Savings Bank of Ukraine” for 2022]. The official site of JSC “Oschadbank”. URL: <https://www.oshadbank.ua/finansova-zvitnist> (accessed: 06 August 2023).
9. *Finansova zvitnist AT KB “Pryvatbank” za 2022 rik.* [Financial statements of JSC KB “Privatbank” for 2022]. Official website of JSC KB “Privatbank”. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (accessed: 06 August 2023).
10. *Finansova zvitnist AT “Derzhavnyi eksportno-importnyi bank Ukrainy” za 2022 rik.* [Financial statements of JSC “State Export-Import Bank of Ukraine” for 2022]. Official website of JSC “Ukreximbank”. URL: <https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/financial-report/2022-rik.html> (accessed: 06 August 2023).
11. *Finansova zvitnist PAT AB “Ukrhazbank” za 2022 rik.* [Financial reporting of PJSC AB “Ukrigasbank” for 2022]. Official website of PJSC “Ukrigasbank”. URL: https://www.ukrigasbank.com/upload/22%20UGB%20-%20UKR_IFRS_FINAL.pdf (accessed: 06 August 2023).
12. *AT “Sens Bank”. Osnovni pokaznyky banku.* [The main indicators of the bank]. The official website of the NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/institutions/23494714> (accessed: 10 August 2023).
13. *Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv* [Main indicators of banks' activity]. Supervisory statistics of the NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1> (accessed: 10 August 2023).
14. Hladchuk O. M., Nikiforov P. S. (2021). *Derzhavni banky u finansuvanni realnoi ekonomiky Ukrainy: superechlyvi tendentsii* [State banks in financing the real economy of Ukraine: contradictory trends]. *Proceedings of the Doslidzhennia ta optymizatsiia ekonomichnykh protsesiv: XVIII-oi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii “Optimum – 2021”*, p. 218–220.